

Економско-трговинска школа
Смедерево
Број: 2545
Датум 15.09.2025.године

На основу чл.119. Закона о основама система образовања и васпитања („ Сл.гласник РС“ бр.88/2017, 27/2018- др.закона 10/2019, 6/2020, 129/2021, 92/2023 и 19/2025), Правилника о допунама Правилника о плану и програму наставе и учења општеобразовних предмета средњег стручног образовања и васпитања у подручју рада економија, право и администрација(Просветни гласник бр.2/2022 и др.) и Статута, Школски одбор Економско-трговинске школе на 5.седници одржаној 15.09.2025.године донео је ,

АНЕКС ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА школска 2025/26

Чл.1

У Школском програму брише се План и програм наставе и учења за образовни профил Комерцијалиста за први разред.

Правилник о наставном плану и програму средњег стручног образовања у подручју рада Економија, право и администрација („Службени гласник РС – Просветни гласник”, бр. 10/12, 1/13, 15/15, 4/19, 2/20, 2/22, 10/22, 7/23 и 8/23), у делу који се односи на наставни план и наставни програм за образовни профил комерцијалиста.

У Школски програм додаје се План и програм наставе и учења за образовни профил Комерцијалиста за први разред.

Правилник о допуни Правилника о плану и програму наставе и учења стручних предмета средњег стручног образовања у подручју рада Економија, право и администрација („Службени гласник РС – Просветни гласник”, бр. 7/25.)

Чл.2

У Школском програму брише се наставни план и програм за образовни профил Финансијски администратор за четврти разред.

Правилник о измени и допунама правилника о наставном плану и програму средњег стручног образовања у подручју рада економија, право и администрација („Службени гласник РС – Просветни гласник”, бр.15/2015).

У Школски програм додаје се План и програм наставе и учења за четврти разред образовног профила Финансијско-рачуноводствени техничар.

Правилник о допунама Правилника о плану и програму наставе и учења општеобразовних предмета средњег стручног образовања и васпитања у подручју рада економија, право и администрација („Службени гласник РС – Просветни гласник”, Просветни гласник бр.2/2022).

Правилник о допунама Правилника о плану и програму наставе и учења стручних предмета средњег стручног образовања и васпитања у подручју рада економија, право и администрација („Службени гласник РС – Просветни гласник”, бр.2/2022).

Чл.3

У Школском програму брише се наставни план и програм за образовни профил Пословни администратор за трећи разред.

Правилник о измени и допунама правилника о наставном плану и програму средњег стручног образовања у подручју рада економија, право и администрација („Службени гласник РС – Просветни гласник”, бр.15/2015).

У Школски програм додаје се План и програм наставе и учења за трећи разред образовног профила Економски техничар.

Правилник о програму наставе и учења општеобразовних предмета у стручним школама („Службени гласник РС – Просветни гласник”, бр.7/2023).

Правилник о допунама Правилника о плану и програму наставе и учења стручних предмета средњег стручног образовања и васпитања у подручју рада економија, право и администрација („Службени гласник РС – Просветни гласник”, бр.8/2023).

Чл.4

У Школском програму брише се План и програм наставе и учења за образовни профил Трговац за трећи разред.

Правилник о допунама Правилника о плану и програму наставе и учења општеобразовних предмета средњег стручног образовања и васпитања у подручју рада трговина, угоститељство и туризам („Службени гласник РС – Просветни гласник”, бр.13/2021).

Правилник о допунама Правилника о плану и програму наставе и учења стручних предмета средњег стручног образовања и васпитања у подручју рада трговина, угоститељство и туризам („Службени гласник РС – Просветни гласник”, бр.13/2021).

У Школски програм додаје се План и програм за за трећи разред образовног профила Трговац.

Правилник о програму наставе и учења општеобразовних предмета у стручним школама („Службени гласник РС – Просветни гласник”, бр.7/2023).

Правилник о допунама Правилника о плану и програму наставе и учења стручних предмета средњег стручног образовања и васпитања у подручју рада економија, право и администрација („Службени гласник РС – Просветни гласник”, бр.8/2023).

Чл.5

У Школском програму брише се План програм наставе и учења за образовни профил Туристичко-хотелијерски техничар за четврти разред.

Правилник о изменама Правилника о плану и програму наставе и учења стручних предмета средњег стручног образовања и васпитања у подручју рада трговина, угоститељство и туризам („Службени гласник РС – Просветни гласник”, бр.14/2020).

У Школски програм додаје се План и програм за четврти разред образовног профила Туристички техничар.

Правилник о допунама Правилника о плану и програму наставе и учења општеобразовних предмета средњег стручног образовања и васпитања у подручју рада трговина, угоститељство и туризам („Службени гласник РС – Просветни гласник”, бр.11/2022).

Правилник изменама и допунама Правилника о плану и програму наставе и учења стручних предмета средњег стручног образовања и васпитања у подручју рада трговина, угоститељство и туризам („Службени гласник РС – Просветни гласник”, бр.11/2022).

Чл.6

У Школском програму брише се наставни план и програм за образовни профил Угоститељски техничар за четврти разред.

Правилник о измени и допунама правилника о наставном плану и програму средњег стручног образовања у подручју рада трговина, угоститељство и туризам („Службени гласник РС – Просветни гласник”, бр.8/2013).

У Школски програм додаје се План и програм наставе и учења за четврти разред образовног профила Хотелијерско-ресторатерски техничар.

Правилник о допунама Правилника о плану и програму наставе и учења општеобразовних предмета средњег стручног образовања и васпитања у подручју рада трговина, угоститељство и туризам („Службени гласник РС – Просветни гласник”, бр.11/2022).

Правилник изменама и допунама Правилника о плану и програму наставе и учења стручних предмета средњег стручног образовања и васпитања у подручју рада трговина, угоститељство и туризам („Службени гласник РС – Просветни гласник”, бр.11/2022).

Чл.7

У Школском програму стр.174, након Смерница за прилагођавање и пружање додатне подршке, додаје се нови наслов са текстом који гласи:

„ ПРОГРАМ ПРЕВЕНЦИЈЕ ОСИПАЊА УЧЕНИКА

Осипање ученика представља један од значајних изазова савременог образовног система, посебно у средњим стручним школама које често уписују ученици са недовољном мотивацијом за школовање. Економско-трговинску школу у Смедереву похађају ученици различитог социјалног, економског и културног порекла. Одређени број ученика долази из социјално осетљивих породица, а део ученика током школовања показује ризик од смањене мотивације за учење, повећаног броја изостанака или слабог школског успеха.

Школа препознаје да су рано препознавање ризика, систематска подршка ученицима и добра сарадња са родитељима и локалном заједницом кључни фактори у спречавању напуштања школовања.

Кроз овај програм школа развија **систем раног препознавања ризика и организује различите облике образовне, педагошке и социјалне подршке ученицима**, са циљем да сваки ученик успешно заврши започето школовање и развије своје потенцијале.

АНАЛИЗА МОГУЋИХ УЗРОКА ОСИПАЊА УЧЕНИКА

Осипање ученика представља сложен друштвени и образовни проблем који је често последица деловања више фактора. У средњим стручним школама, посебно у срединама у којима школу

похађају ученици из социјално осетљивих група, укључујући ученике ромске националности, овај проблем може бити израженији.

На основу искуства школе, као и анализа спроведених у образовном систему Републике Србије, најчешћи узроци осипања ученика могу се сврстати у неколико група.

Социоекономски фактори

Ученици који долазе из породица слабијег материјалног статуса често се суочавају са додатним изазовима у школовању. Недостатак финансијских средстава, потреба да ученици допринесу породичном буџету или недовољни услови за учење код куће могу утицати на редовно похађање наставе и успех у учењу. У појединим случајевима, породице не препознају значај наставка школовања, што додатно повећава ризик од напуштања школе.

Образовни фактори

Потешкоће у учењу, слабији школски успех и недовољно развијене радне навике могу довести до губитка мотивације за школовање. Ученици који током школовања доживе понављање разреда или дужи период слабијих резултата често развијају осећај неуспеха и губе интересовање за наставак образовања.

Фактори мотивације и професионалне оријентације

Уколико ученици не виде јасну везу између школовања и будућег запошљавања, њихова мотивација за учење може опасти. Недовољна информисаност о могућностима запошљавања и настава школовања такође може допринети одлуци ученика да напусте редовно школовање или пређу на ванредно.

Породични и социјални фактори

Породичне околности, недовољна подршка родитеља за школовање, као и проблеми у породичним односима могу утицати на школску мотивацију ученика. Код појединих ученика из социјално осетљивих група присутни су и додатни изазови везани за социјалну интеграцију и прилагођавање школском окружењу.

Школски фактори

Школа има значајну улогу у превенцији осипања ученика кроз стварање подстицајног и безбедног окружења за учење. Недовољна укљученост ученика у школске активности, слаб осећај припадности школи или недовољна подршка у учењу могу повећати ризик од напуштања школовања.

Разумевање узрока осипања ученика представља основ за планирање адекватних мера подршке. Школа препознаје значај раног препознавања ризика и развија различите облике подршке ученицима, укључујући образовну, педагошку и социјалну подршку, у сарадњи са родитељима и институцијама локалне заједнице.

Циљ програма

Општи циљ програма је смањење ризика од осипања ученика и повећање успешности ученика у завршетку средњег образовања кроз системску образовну, педагошку и социјалну подршку.

Специфични циљеви

Програм је усмерен на:

- благовремено препознавање ученика у ризику од осипања
- смањење броја изостанака ученика
- унапређивање школског успеха ученика
- јачање мотивације ученика за школовање
- јачање сарадње школе и родитеља
- развијање сарадње са институцијама локалне заједнице
- јачање осећаја припадности ученика школи.

Идентификација ученика у ризику

Ученици у ризику од осипања препознају се на основу следећих показатеља:

1. Показатељи везани за похађање наставе
 - повећан број изостанака
 - честа кашњења на наставу
 - нередовно похађање наставе.
2. Показатељи везани за школски успех
 - више негативних оцена
 - слаб успех из више предмета
 - понављање разреда.
3. Показатељи везани за понашање
 - дисциплински проблеми
 - конфликти са вршњацима или наставницима
 - пад мотивације за учење.
4. Социјални фактори
 - неповољни социоекономски услови
 - недовољна подршка породице
 - ученици из социјално осетљивих група.

Идентификацију ученика у ризику врше:

- одељењске старешине
- наставници предметне наставе
- педагог и психолог школе
- стручни тимови школе.

Школа примењује систем раног препознавања ризика који подразумева:

- континуирано праћење изостанака ученика

- анализу школског успеха ученика
- праћење понашања ученика
- редовне разговоре са ученицима и родитељима
- израду индивидуалних планова подршке.

Овај систем омогућава да се ученици код којих се уоче први знаци ризика благовремено укључе у програм подршке.

СИСТЕМ РАНОГ УПОЗОРЕЊА НА РИЗИК ОД ОСИПАЊА УЧЕНИКА

(Early Warning System)

У циљу благовременог препознавања ученика који су у ризику од напуштања школовања, школа примењује систем раног упозорења који се заснива на праћењу кључних показатеља везаних за похађање наставе, школски успех и понашање ученика.

Систем омогућава да се ученици код којих се уоче први знаци ризика правовремено идентификују и да им се обезбеди адекватна подршка кроз различите облике педагошких, образовних и социјалних мера.

МЕРЕ ЗА СПРЕЧАВАЊЕ ОСИПАЊА УЧЕНИКА

1. Рано препознавање ученика у ризику

Школа континуирано прати изостанке, успех и понашање ученика како би се благовремено препознали ученици који показују знакове ризика од напуштања школовања. На основу прикупљених података одељењске старешине и стручни сарадници предузимају одговарајуће мере подршке.

2. Индивидуални план подршке ученику

За ученике који су у ризику од осипања израђује се индивидуални план подршке који обухвата образовне, педагошке и социјалне мере подршке, уз редовно праћење њиховог напредовања.

3. Јачање сарадње са родитељима

Школа организује редовне разговоре са родитељима ученика у ризику како би се заједнички пронашла решења за проблеме који утичу на школовање ученика и обезбедила додатна подршка породици.

4. Допунска настава и подршка у учењу

Ученицима који имају потешкоће у савладавању наставног градива омогућава се допунска настава, вршњачка подршка у учењу и додатна објашњења како би се побољшао њихов школски успех.

5. Развијање мотивације ученика

Школа подстиче ученике да препознају значај образовања кроз активности професионалне оријентације, посете предузећима, разговоре са представницима различитих занимања и укључивање ученика у практичне активности.

6. Укључивање ученика у ваннаставне активности

Ученици се подстичу да учествују у секцијама, пројектима и другим школским активностима које развијају њихове интересе и јачају осећај припадности школи.

7. Сарадња са локалном заједницом

Школа развија сарадњу са Центром за социјални рад, здравственим установама, локалном самоуправом и организацијама које могу пружити подршку ученицима и њиховим породицама.

8. Подршка ученицима из социјално осетљивих група

Посебна пажња посвећује се ученицима из социјално осетљивих група кроз саветодавни рад, додатну образовну подршку и укључивање ученика у активности које доприносе њиховој бољој интеграцији у школску средину.

9. Развијање позитивне школске климе

Школа развија подстицајно и безбедно окружење у коме се ученици осећају прихваћено, кроз активности које промовишу међусобно поштовање, толеранцију и сарадњу.

10. Међународни пројекти

Посебан значај има учешће школе у Ерасмус+ програмима, кроз које ученици реализују стручну праксу у иностранству, упознају другачије образовне системе, развијају професионалне и личне компетенције. Ова искуства значајно доприносе мотивацији ученика за наставак школовања.

11. Континуирано праћење и евалуација

Школа редовно анализира податке о изостанцима, успеху и понашању ученика и на основу тих анализа унапређује мере подршке и активности усмерене на спречавање осипања ученика.

ПРОТОКОЛ ПОСТУПАЊА У СЛУЧАЈУ РИЗИКА ОД НАПУШТАЊА ШКОЛОВАЊА

1. Први знаци ризика

Ризик се може уочити кроз:

- повећан број изостанака,
- пад школског успеха,
- губитак интересовања за наставу,
- проблеме у понашању,
- најаве преласка на ванредно школовање.

Поступак:

- Одељењски старешина обавља разговор са учеником.
- Анализира разлоге изостајања или слабог успеха.
- Обавештава педагога или психолога школе.

2. Укључивање родитеља

Уколико се проблем настави:

Поступак:

- организује се разговор са родитељима,
- заједнички се анализирају узроци проблема,
- договарају се мере подршке ученику.

3. Педагошко-психолошка подршка

По потреби се укључују стручни сарадници школе.

Мере могу бити:

- саветодавни рад са учеником,
- план подршке у учењу,
- укључивање у допунску наставу,
- вршњачка подршка.

4. Индивидуални план подршке

Ако ученик и даље показује ризик од напуштања школе:

- израђује се индивидуални план подршке,
- план дефинише конкретне активности, носиоце и рокове.

5. Укључивање школских тимова

У решавање проблема укључују се:

- Тим за инклузивно образовање,
- Тим за професионалну оријентацију.

6. Сарадња са институцијама

Уколико су узроци проблема социјалне или породичне природе, школа може укључити:

- Центар за социјални рад,
- здравствене установе,
- организације које пружају подршку младима.

7. Праћење напретка

Напредак ученика се редовно прати кроз:

- анализу изостанака,
- анализу школског успеха,
- разговоре са учеником и родитељима.

8. Евалуација мера

На седницама одељењског већа и стручних тимова анализира се успешност предузетих мера и по потреби се план подршке прилагођава.

Пример добре праксе школе у превенцији осипања ученика

Школа развија различите активности које доприносе повећању мотивације ученика за школовање и смањењу ризика од напуштања образовања. Посебан значај у том процесу имају практична настава, сарадња са привредом и укључивање ученика у међународне пројекте и ваннаставне активности.

Школа остварује сарадњу са великим бројем социјалних партнера из области угоститељства, трговине и туризма, што ученицима омогућава да током школовања стекну практична знања и вештине у реалном радном окружењу. Ученици кроз практичну наставу и професионалну праксу имају прилику да се упознају са конкретним радним задацима и захтевима занимања за која се школују, што значајно доприноси њиховој мотивацији за завршетак школовања.

Посебну улогу у јачању мотивације ученика имају и активности међународне сарадње, пре свега кроз Ерасмус+ пројекте у којима школа активно учествује. У оквиру ових пројеката ученици имају могућност да део своје стручне праксе реализују у иностранству, упознају другачије образовне и радне системе и развијају професионалне и личне компетенције. Оваква искуства додатно мотивишу ученике да успешно заврше школовање и планирају свој професионални развој.

Школа такође подстиче ученике да учествују у различитим ваннаставним активностима, пројектима и такмичењима, чиме се развија осећај припадности школи и јача њихово самопоуздање. Кроз рад Ученичког парламента и различитих секција ученици имају прилику да активно учествују у животу школе и да развијају социјалне и организационе вештине.

Континуирана сарадња са родитељима, локалном заједницом и институцијама додатно доприноси стварању подстицајног окружења у коме се ученици осећају прихваћено и подржано. Овакав приступ омогућава да се правовремено препознају ученици у ризику од осипања и да им се обезбеди одговарајућа подршка.

Захваљујући оваквим активностима школа развија окружење које подстиче ученике да истрају у школовању, развијају своје потенцијале и успешно заврше започето образовање.

Улога школских тимова

У реализацији програма учествују:

- Тим за превенцију осипања ученика
- Тим за инклузивно образовање
- Тим за професионалну оријентацију
- Ученички парламент
- педагог и психолог школе.

Праћење и евалуација

Реализација програма прати се кроз:

- анализу изостанака ученика
- анализу школског успеха
- извештаје одељењских старешина
- извештаје стручних тимова
- годишњу анализу осипања ученика.

Извештај о реализацији разматра се на:

- седници Наставничког већа
- седници Школског одбора.

Очекивани резултати

Примена програма треба да доведе до:

- смањења броја ученика који напуштају школовање
- смањења броја неоправданих изостанака
- побољшања школског успеха ученика
- повећања мотивације ученика за школовање
- јачања сарадње школе и родитеља.“

Чл.8

У Школском програму стр. 174, брише се наслов „Ученички парламент“, додаје се наслов са текстом:

„ ПРОГРАМ РАДА УЧЕНИЧКОГ ПАРЛАМЕНТА

Рад Ученичког парламента заснива се на одредбама Закона о основама система образовања и васпитања, Статута школе и других опшних аката школе којима се регулише учешће ученика у доношењу одлука и унапређивању квалитета рада установе.

Улога и значај Ученичког парламента

Ученички парламент представља тело које омогућава ученицима да активно учествују у животу и раду школе. Кроз рад парламента ученици стичу искуство у демократском одлучивању, развијају осећај одговорности и уче да сарађују са наставницима и управом школе. Рад парламента доприноси развоју позитивне школске климе, подстицању ученичких иницијатива и унапређивању квалитета наставе и ваннаставних активности.

Циљеви рада Ученичког парламента

подстицање активног учешћа ученика у животу школе
развијање демократске културе и одговорности
унапређивање квалитета наставе и школског живота
развијање сарадње између ученика, наставника и управе школе
подстицање ученичких иницијатива и креативности

Задаци Ученичког парламента

разматра питања од значаја за ученике
предлаже активности за унапређивање школског живота
учествује у организацији школских активности
организује хуманитарне и културне активности
учествује у превенцији насиља у школи
сарађује са ученичким парламентима других школа

Састав и организација рада

Ученички парламент чине по два представника сваког одељења школе. Парламент бира председника, заменика председника и записничара. Седнице парламента одржавају се најмање једном месечно.

Сарадња са школским тимовима

Парламент сарађује са школским тимовима као што су: Тим за заштиту ученика од насиља, Тим за самовредновање рада школе, Тим за школско развојно планирање и Тим за каријерно вођење.

Активности Ученичког парламента

Активност	Циљ	Начин реализације	Носиоци
Обележавање Дана толеранције	Развијање културе поштовања различитости	Радионице, дебате, презентације	ученици, педагог
Хуманитарне акције	Развијање солидарности	Прикупљање помоћи и сарадња са организацијама	парламент
Активности превенције насиља	Подстицање ненасилне комуникације	Вршњачке радионице и трибине	парламент, Тим за заштиту
Учешће у школским манифестацијама	Јачање ученичког учешћа	Организација приредби и догађаја	парламент, наставници
Еколошке активности	Развијање еколошке свести	Акције уређења школе и дворишта	ученици
Сарадња са другим школама	Размена искустава	Заједничке активности парламената	парламент
Сарадња са локалном заједницом	Јачање везе школе и заједнице	Сарадња са институцијама	парламент, школа
Вршњачка едукација	Развијање вршњачке подршке	Радионице које воде ученици	парламент
Анкетирање ученика	Прикупљање мишљења ученика	Спровођење анкета	парламент, педагог
Дебате ученика	Развијање критичког мишљења	Организација ученичких дебата	парламент
Подршка ученицима првог разреда	Лакша адаптација	Вршњачко менторство	парламент
Каријерно вођење	Развој каријерних компетенција	Радионице и предавања	парламент, Тим за КВиС
Дигитална безбедност	Безбедно коришћење интернета	Едукативне радионице	парламент
Предузетничке активности	Развој предузетничких	Ученички мини-пројекти	парламент

	компетенција		
Учешће у самовредновању школе	Унапређивање рада школе	Анкете и анализе	парламент, Тим за самовредновање

Допринос Ученичког парламента развоју кључних компетенција ученика

Компетенција	Пример активности Ученичког парламента	Начин доприноса развоју компетенције
Комуникација	ученичке дебате, трибине, вршњачка едукација	ученици развијају способност изражавања мишљења, аргументовања и активног слушања
Сарадња	организација школских манифестација и ученичких пројеката	ученици уче да сарађују, деле одговорности и раде у тиму
Одговорно учешће у демократском друштву	учешће у раду Ученичког парламента и школских тимова	ученици се упознају са демократским процесима и доношењем одлука
Решавање проблема	предлагање мера за унапређивање школског живота	ученици анализирају проблеме и предлажу решења
Дигитална компетенција	активности дигиталне безбедности и информисања ученика	ученици развијају одговоран однос према коришћењу дигиталних технологија
Предузимљивост и оријентација ка предузетништву	организација ученичких иницијатива и пројеката	подстиче се креативност, иницијативност и планирање активности
Одговоран однос према здрављу	активности промоције здравих стилова живота	ученици развијају свест о значају здравља
Одговоран однос према околини	еколошке акције и уређење школског простора	развија се еколошка свест и одговорност
Естетичка компетенција	културне манифестације, изложбе, приредбе	ученици развијају креативност и културно изражавање

Учешће Ученичког парламента у раду школе

Област рада школе	Улога Ученичког парламента	Начин учешћа ученика
Унапређивање школског живота	изношење предлога ученика за побољшање услова у школи	дискусије на седницама парламента, предлози директору и стручним органима
Самовредновање рада	изношење ставова ученика о	учешће у анкетирању ученика,

Област рада школе	Улога Ученичког парламента	Начин учешћа ученика
школе	настави и школској клими	анализи резултата и предлагању мера
Школско развојно планирање	учешће ученика у планирању активности које унапређују рад школе	давање предлога активности и иницијатива ученика
Превенција насиља	подстицање ненасилне комуникације и толеранције	вршњачке радионице, кампање, сарадња са Тимом за заштиту ученика
Каријерно вођење и саветовање	информисање ученика о могућностима образовања и запошљавања	учешће у радионицама, трибинама и сарадњи са привредом
Развој ученичких компетенција	подстицање активног учешћа ученика у школским активностима	организација дебата, радионица, ученичких пројеката
Сарадња са локалном заједницом	учешће ученика у активностима друштвене одговорности	хуманитарне и волонтерске активности
Школске манифестације	учешће у планирању и реализацији школских догађаја	организација приредби, изложби и спортских активности

Праћење и вредновање рада

Праћење рада врши се кроз записнике са седница, извештаје о реализованим активностима и анализу учешћа ученика.“

Чл.9

У Школском програму стр. 174, након Ученичког парламента, додаје се наслов са текстом:
„ПРОГРАМ САРАДЊЕ СА ПОСЛОДАВЦИМА У ФУНКЦИЈИ КВАЛИТЕТНОГ ПРИПРЕМАЊА УЧЕНИКА ЗА СВЕТ РАДА

Савремено друштво и тржиште рада карактеришу убрзане технолошке, организационе и економске промене које директно утичу на структуру занимања, начин обављања послова и очекивања послодаваца. Занимања се брзо мењају, поједина радна места нестају, док се истовремено јавља потреба за новим знањима, вештинама и компетенцијама које превазилазе искључиво теоријска знања стечена у школском окружењу.

У таквим условима, дуално образовање представља један од најефикаснијих модела припреме младих за свет рада, јер омогућава директно повезивање образовног система и привреде.

Комбинацијом теоријске наставе у школи и практичног учења у реалном радном окружењу, ученици стичу функционална знања, развијају практичне вештине, радне навике и професионални однос према раду.

Посебан значај дуалног образовања огледа се у чињеници да ученици већ током школовања стичу прва радна искуства, упознају се са реалним захтевима послодавца, радном организацијом, пословном културом и динамиком рада. На тај начин смањује се јаз између образовања и тржишта рада, а ученицима се омогућава лакши и бржи прелазак из школске клупе у запослење.

Практична настава и учење кроз рад доприносе развијању одговорности, самосталности, иницијативности и способности тимског рада, као и вештина комуникације са купцима и сарадницима. Ученици стичу сигурност у обављању радних задатака и постају конкурентнији и запошљивији након завршетка школовања.

Полазећи од наведеног, школа кроз систематичну и планирану сарадњу са послодавцима има важну улогу у обезбеђивању квалитетних услова за реализацију практичних облика наставе и учења кроз рад. Програм сарадње са послодавцима дефинише оквир, принципе и начине сарадње који доприносе остваривању исхода учења, развоју професионалних компетенција ученика и њиховом успешном укључивању у свет рада.

Програм сарадње са послодавцима представља стратешки и оперативни оквир за планирање, реализацију и унапређивање практичних облика наставе и учења кроз рад, са циљем квалитетног оспособљавања ученика за укључивање на тржиште рада. Програм је израђен на основу стандарда квалификације, програма наставе и учења, школског програма дуалног образовања и примера добре праксе сарадње са послодавцима.

Циљеви програма сарадње

Основни циљ програма сарадње са послодавцима је успостављање стабилног партнерства између школе и привреде ради:

- квалитетне примене практичних знања и вештина у реалном радном окружењу;
- остваривања дефинисаних исхода учења;
- развијања професионалних компетенција, радних навика и одговорности ученика;
- лакшег преласка ученика из образовног система у свет рада.

Принципи сарадње са послодавцима

Сарадња школе и послодавца заснива се на следећим принципима:

- партнерство и међусобно поверење;
- усклађеност образовних и пословних потреба;
- поштовање законских и професионалних стандарда;
- безбедност и заштита ученика;
- континуирана комуникација и заједничко унапређивање квалитета.

Облици сарадње са послодавцима

Сарадња са послодавцима остварује се кроз следеће облике:

- реализацију учења кроз рад у реалним радним условима;
- наставу у блоку код послодавца;
- учешће послодаваца у планирању практичне наставе;

- именованье инструктора и стручну подршку ученицима;
- размену повратних информација о напредовању ученика.

Улоге и одговорности у сарадњи

У оквиру програма сарадње јасно су дефинисане улоге:

Школа:

- планира и организује практичну наставу и учење кроз рад;
- именује наставника/координатора учења кроз рад;
- прати и вреднује оствареност исхода учења.

Послодавац:

- обезбеђује реалне услове рада;
- именује инструктора;
- прати рад ученика и даје повратне информације.

Наставник/координатор:

- усаглашава активности са послодавцем;
- пружа педагошку и стручну подршку ученицима;
- води педагошку и радну документацију.

Праћење и вредновање сарадње

Квалитет сарадње са послодавцима прати се и вреднује кроз:

- редовне састанке школе и послодавца;
- анализу напредовања ученика;
- извештаје наставника и инструктора;
- индикаторе и доказе о квалитету реализације практичне наставе.

Улога програма у припреми ученика за свет рада

Програм сарадње са послодавцима доприноси да ученици:

- стекну реалну слику о захтевима и очекивањима послодавца;
- развију професионални идентитет;
- усвоје радне навике и пословну културу;
- повећају запошљивост након завршетка школовања.

Програм сарадње са послодавцима представља жив документ који се редовно преиспитује и унапређује у складу са потребама тржишта рада, развојем привреде и резултатима самовредновања школе.

ПРАКТИЧНИ ОБЛИЦИ НАСТАВЕ – СВРХА, ЦИЉЕВИ И ИСХОДИ РАДА

Практични облик наставе	Сврха	Основни циљеви	Очекивани исходи	Место реализације
Практична настава	Развијање практичних знања, вештина, способности и	- повезивање теоријских знања са практичном применом-	Ученик:- примењује стечена знања у практичном раду-	у школским кабинетима, код послодавца

Практични облик наставе	Сврха	Основни циљеви	Очекивани исходи	Место реализације
	професионалних навика ученика кроз непосредно извођење радних задатака.	овладавање радним поступцима и техникама-развијање одговорности и радне дисциплине	користи алате, материјале и опрему на правилан и безбедан начин-извршава радне задатке у складу са прописаним процедурама	или комбиновано
Настава у блоку	Интензивно стицање практичних компетенција кроз континуирани рад у дужем временском периоду.	- продубљивање практичних знања-увежбавање радних процедура-развијање самосталности у раду	Ученик:- организује и изводи радне задатке у континуитету- примењује стандардне радне процедуре- решава практичне проблеме у радном процесу	у школским кабинетима, код послодавца или комбиновано
Професионална пракса	Упознавање ученика са реалним радним окружењем и процесима рада у струци.	- стицање искуства у реалним условима рада- упознавање организације рада и радних процеса-развијање професионалних компетенција и радних навика	Ученик:- описује и разуме организацију рада код послодавца- примењује правила безбедности и здравља на раду-обавља једноставне и сложеније радне задатке уз надзор	у школским кабинетима, код послодавца или комбиновано
Вежбе	Увежбавање и примена знања стечених на теоријској настави.	- развијање практичних вештина- стицање рутине у обављању радних поступака- примена научених процедура	Ученик:- примењује теоријска знања у практичним ситуацијама- правилно користи алате и опрему- изводи задатке уз стручни надзор	у школским кабинетима, код послодавца или комбиновано

Практични облици наставе реализују се у складу са:

- планом и програмом наставе и учења за одређени образовни профил

- годишњим планом рада школе
- уговором између школе и послодавца када се настава реализује ван школе
- прописима из области безбедности и здравља на раду

у складу са **Правилником о реализацији практичне наставе и професионалне праксе (Сл. Гласник РС бр. 112/2020)**

ПОСТУПЦИ И НАЧИНИ ПРАЋЕЊА РЕАЛИЗАЦИЈЕ ПРАКТИЧНИХ ОБЛИКА НАСТАВЕ И УЧЕЊА КРОЗ РАД

1. Циљ праћења реализације практичних облика наставе

Циљ праћења реализације практичне наставе и учења кроз рад је да се обезбеди:

- остваривање планираних исхода учења;
- повезаност теоријских знања и практичних вештина;
- квалитет и безбедност рада ученика;
- правовремена подршка ученицима;
- усклађеност рада школе и послодавца.

2. Учесници у праћењу реализације

Праћење реализације практичних облика наставе спроводе:

- наставник практичне наставе / координатор учења кроз рад;
- инструктор код послодавца;
- ученик;
- школа, као носилац образовно-васпитног рада.

3. Поступци праћења реализације

Праћење реализације практичне наставе и учења кроз рад спроводи се континуирано, планирано и систематично, кроз следеће поступке:

3.1. Планирање активности

- израда годишњег и оперативног плана практичне наставе / учења кроз рад;
- дефинисање радних задатака у складу са исходима учења;
- усклађивање плана са специфичностима послодавца.

3.2. Непосредно праћење ученика

- праћење активности ученика у реалном радном окружењу;
- посматрање начина извршавања радних задатака;
- праћење односа ученика према раду, купцима, колегама и средствима за рад.

3.3. Евидентирање и документација

- упут за обављање практичних облика наставе са проценом ангажовања
- вођење дневника практичне наставе / учења кроз рад;
- вођење личног картона ученика;
- евидентирање присуства и активности ученика;
- прикупљање повратних информација од инструктора.

3.4. Сарадња школе и послодавца

- редовна комуникација наставника и инструктора;
- усклађивање активности са пословним процесима;
- заједничко решавање учених потешкоћа.

4. Начини вредновања реализације

Вредновање реализације практичних облика наставе врши се кроз комбинацију формативног и сумативног праћења:

- праћење активности и ангажованости ученика;
- процену квалитета извршених радних задатака;
- анализу дневника практичне наставе;
- процену нивоа самосталности и одговорности;

- анкетирање послодаваца, родитеља и ученика
- повратне информације инструктора и наставника.

5. Улога наставника / координатора учења кроз рад

Наставник практичне наставе има кључну улогу у праћењу реализације и:

- планира и организује практичну наставу;
- прати остваривање исхода учења;
- пружа педагошку подршку ученицима;
- сарађује са послодавцем;
- користи резултате праћења за унапређење квалитета наставе.

6. Улога послодавца

Послодавац обезбеђује услове за реализацију учења кроз рад и:

- омогућава рад ученика у реалним радним условима;
- именује инструктора;
- прати рад ученика и даје повратне информације;
- сарађује са школом у циљу остваривања исхода учења.

7. Завршна напомена

Систематично праћење реализације практичних облика наставе и учења кроз рад доприноси квалитету образовно-васпитног рада, бољој припреми ученика за тржиште рада и јачању партнерства школе и послодавца.“

Чл.10

Школски програм се у осталом не мења.

Председник Школског одбора,

Биљана Стојадиновић

Просветни гласник 7/2025, Датум: 21.8.2025.

На основу члана 67. став 4. Закона о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС”, бр. 88/17, 27/18 – др. закон, 10/19, 6/20, 129/21, 92/23 и 19/25),

Министар просвете доноси

ПРАВИЛНИК

о допуни Правилника о плану и програму наставе и учења стручних предмета средњег стручног образовања у подручју рада Економија, право и администрација

Члан 1.

У Правилнику о плану и програму наставе и учења стручних предмета средњег стручног образовања и васпитања у подручју рада Економија, право и администрација („Службени гласник РС – Просветни гласник”, бр. 6/19, 9/19, 2/22, 10/22, 7/23, 3/23, 8/23 и 13/24), после плана и програма наставе и учења за образовни профил техничар обезбеђења, додаје се план и програм наставе и учења за образовни профил комерцијалиста, који је одштампан уз овај правилник и чине његов саставни део.

Члан 2.

План и програм наставе и учења комерцијалиста остварује се и у складу са Решењем о усвајању стандарда квалификације „Комерцијалиста” („Службени гласник РС – Просветни гласник”, број 7/24).

Члан 3.

Даном почетка примене овог правилника престаје да важи Правилник о наставном плану и програму средњег стручног образовања у подручју рада Економија, право и администрација („Службени гласник РС – Просветни гласник”, бр. 10/12, 1/13, 15/15, 4/19, 2/20, 2/22, 10/22, 7/23 и 8/23), у делу који се односи на наставни план и наставни програм за образовни профил комерцијалиста.

Ученици уписани у средњу школу закључно са школском 2024/2025. годином у подручју рада Економија, право и администрација за образовни профил комерцијалиста, у четворогодишњем трајању, стичу образовање по Правилнику из члана 3. став 1. овог правилника, најкасније до краја школске 2028/2029. године.

Члан 4.

Овај правилник ступа на снагу наредног дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије – Просветном гласнику”, а примењује се од школске 2025/2026. године.

Број 110-00-165/1/2024-03

У Београду, 7. августа 2025. године

**План наставе и учења
за образовни профил Комерцијалиста**

	I РАЗРЕД						II РАЗРЕД						III РАЗРЕД						IV РАЗРЕД						УКУПНО					
	недељно			Годишње			недељно			годишње			недељно			годишње			недељно			годишње			годишње					
	Т	В	ПН	Т	В	ПН Б	Т	В	ПН	Т	В	ПН Б	Т	В	ПН	Т	В	ПН Б	Т	В	ПН	Т	В	ПН Б	Т	В	ПН	Б	Σ	
A1: ОБАВЕЗНИ ОПШТЕОБРАЗОВНИ ПРЕДМЕТИ	17	2		629	74		10			350			10			340			12			384			1703	74				1777
1 Српски језик и књижевност	3			111			3			105			3			102			3			96			414					414
2 _____ језик и књижевност*	3			111			3			105			3			102			3			96			414					414
1.1 Српски као нематерњи језик*	2			74			2			70			2			68			2			64			276					276
3 Страни језик	2			74			2			70			2			68			2			64			276					276
4 Физичко и здравствено васпитање	2			74			2			70			2			68			2			64			276					276
5 Математика	3			111			3			105			3			102			3			96			414					414
6 Рачунарство и информатика		2			74																					74			74	
7 Историја	2			74																					74				74	
8 Ликовна култура	1			37																					37				37	
9 Географија	2			74																					74				74	
10 Биологија	2			74																					74				74	
11 Социологија са правима грађана																			2			64			64				64	
Б: ИЗБОРНИ ПРЕДМЕТИ	1			37			1			35			3			102			3			96			270				270	
1 Грађанско васпитање / Верска настава	1			37			1			35			1			34			1			32			138				138	
2 Изборни предмети по програму образовног профила													2			68			2			64			132				132	
Укупно A1+A2+B	18	2		666	74		11			385			13			442			15			480			1973	74			2047	
Укупно	20		740			11			385			13			442			15			480			2047						

Напомена:* За ученике који наставу слушају на матерњем језику националне мањине

Листа изборних предмета према програму образовног профила

РБ	Листа изборних предмета	РАЗРЕД			
		I	II	III	IV
Општеобразовни предмети					
1	Изабрана поглавља математика			2	2
2	Историја (одабране теме) *			2	2
3	Музичка култура*			2	2
4	Логика са етиком*			2	2
5	Физика*			2	2

*Ученик бира изборни предмет једном у току школовања

Остали облици образовно-васпитног рада током школске године

	I РАЗРЕД часова	II РАЗРЕД часова	III РАЗРЕД часова	IV РАЗРЕД часова	УКУПНО часова
Час одељењског старешине	74	70	68	64	276
Додатни рад*	до 30	до 30	до 30	до 30	до 120
Допунски рад*	до 30	до 30	до 30	до 30	до 120
Припремни рад*	до 30	до 30	до 30	до 30	до 120

*Ако се укаже потреба за овим облицима рада

Факултативни облици образовно-васпитног рада током школске године

	I РАЗРЕД часова	II РАЗРЕД часова	III РАЗРЕД часова	IV РАЗРЕД часова
Екскурзија	до 3 дана	до 5 дана	до 5 наставних дана	до 5 наставних дана
Језик другог народа или националне мањине са елементима националне културе	2 часа недељно			
Трећи страни језик	2 часа недељно			
Српски као страни језик	2 часа недељно			
Други предмети*	1-2 часа недељно			
Стваралачке и слободне активности ученика (хор, секција и друго)	30-60 часова годишње			
Друштвене активности (ученички парламент, ученичке задруге)	15-30 часова годишње			
Културна и јавна делатност школе	2 радна дана			

*Поред наведених предмета, школа може да организује, у складу са одређењима ученика, факултативну наставу из предмета који су утврђени наставним плановима других образовних профила истог или другог подручја рада, наставним плановима гимназије или по програмима који су раније објављени.

Остваривање школског програма по недељама

	I РАЗРЕД	II РАЗРЕД	III РАЗРЕД	IV РАЗРЕД
Разредно часовна настава	37	35	34	31
Менторски рад (настава у блоку, пракса)		2	3	3
Обавезне ваннаставне активности	2	2	2	2
Матурски испит				3
Укупно радних недеља	39	39	39	39

Подела одељења у групе

разред	Предмет/модул	годишњи фонд часова			број ученика у групи	помоћни наставник
		вежбе	практична настава	настава у блоку		
I	Рачунарство и информатика	74			15	

**План наставе и учења
за образовни профил Комерцијалиста**

	I РАЗРЕД								II РАЗРЕД								III РАЗРЕД								IV РАЗРЕД								УКУПНО				
	недељно				годишње				недељно				годишње				недељно				годишње				недељно				годишње				годишње				
	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Б	Т	В	ПН	Б	Σ				
A2: ОБАВЕЗНИ СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ	10	2			370	74			11	10			385	350		60	8	11			272	374		90	7	10			224	320		60	1251	1118		210	2579
1 Други страни језик	2				74				2				70				2				68				2				64				276				276
2 Принципи економије	2				74				2				70																				144				144
3 Право	2				74				2				70																				144				144
4 Унутрашња трговина	2				74				2				70																				144				144
5 Пословна кореспонденција и комуникација		2				74				2				70																			144				144
6 Познавање робе	2				74																												74				74
7 Комерцијално познавање производа									2				70																				70				70
8 Рачуноводство									1	2			35	70				2			68					2			64				35	202			237
9 Пословна информатика										2			70					2			68												138				138
10 Комерцијално пословање										4			140		60			5			170		60			6			192		60		502			180	682
11 Статистика																	2				68												68				68
12 Спољнотрговинско пословање																	2	2			68	68		30	2				64				132	68		30	230
13 Маркетинг																	2				68					1			32				100				100
14 Психологија са психологијом потрошача																									2				64				64				64
15 Предузетништво																									2				64				64				64
Б: ИЗБОРНИ ПРЕДМЕТИ																	2				68				2				64				132				132
2 Изборни предмети по програму образовног профила																	2				68				2				64				132				132
Укупно A1+A2+B	10	2			370	74			11	10			385	350		60	10	11			340	374		90	9	10			288	320		60	1383	1118		210	2711
Укупно	12				444				21				795				19 (**21)				736 (**804)				17 (**19)				604 (**668)				2579 (**2711)				

Напомена: * Подразумева реализацију наставе кроз теоријску наставу и практичне облике наставе

**Ученик бира предмет са листе изборних општеобразовних или стручних предмета

Листа изборних предмета према програму образовног профила

Рб	Листа изборних предмета	РАЗРЕД			
		I	II	III	IV
Стручни предмети					
1	Економска географија			2	
2	Друштвено одговорно пословање			2	
3	Јавне финансије			2	
4	Менаџмент				2
5	Пословни енглески				2

Остали облици образовно-васпитног рада током школске године

	I РАЗРЕД часова	II РАЗРЕД часова	III РАЗРЕД часова	IV РАЗРЕД часова	УКУПНО часова
Час одељењског старешине	74	70	68	64	276
Додатни рад*	до 30	до 30	до 30	до 30	до 120
Допунски рад*	до 30	до 30	до 30	до 30	до 120
Припремни рад*	до 30	до 30	до 30	до 30	до 120

*Ако се укаже потреба за овим облицима рада

Факултативни облици образовно-васпитног рада током школске године

	I РАЗРЕД часова	II РАЗРЕД часова	III РАЗРЕД часова	IV РАЗРЕД часова
Екскурзија	до 3 дана	до 5 дана	до 5 наставних дана	до 5 наставних дана
Језик другог народа или националне мањине са елементима националне културе	2 часа недељно			
Трећи страни језик	2 часа недељно			
Српски као страни језик	2 часа недељно			
Други предмети*	1-2 часа недељно			
Стваралачке и слободне активности ученика (хор, секција и друго)	30-60 часова годишње			
Друштвене активности (ученички парламент, ученичке задруге)	15-30 часова годишње			
Културна и јавна делатност школе	2 радна дана			

*Поред наведених предмета, школа може да организује, у складу са одређењима ученика, факултативну наставу из предмета који су утврђени наставним плановима других образовних профила истог или другог подручја рада, наставним плановима гимназије или по програмима који су раније објављени.

Остваривање школског програма по недељама

	I РАЗРЕД	II РАЗРЕД	III РАЗРЕД	IV РАЗРЕД
Разредно часовна настава	37	35	34	31
Менторски рад (настава у блоку, пракса)		2	3	3
Обавезне ваннаставне активности	2	2	2	2
Матурски испит				3
Укупно радних недеља	39	39	39	39

Подела одељења у групе

разред	предмет/модул	годишњи фонд часова			број ученика у групи	помоћни наставник
		вежбе	практична настава	настава у блоку		
I	Пословна кореспонденција и комуникација	74			15	
II	Пословна кореспонденција и комуникација	70			15	
	Рачуноводство	70			15	
	Пословна информатика	70			15	
	Комерцијално пословање	140		60	15	
III	Рачуноводство	68			15	
	Пословна информатика	68			15	
	Комерцијално пословање	170		60	15	
	Спољнотрговинско пословање	68		30	15	
IV	Рачуноводство	64			15	
	Комерцијално пословање	192		90	15	
	Предузетништво	64			15	